SCIENCE PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

Jild 3, Son 12/1
2023

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SP1342V3I12.1Y2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 12/1 (3)-2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Аброр – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликов Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаххаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Рахман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич –филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуротовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа октори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Тошкент давлат юридик университети.

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шохида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Васила Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович –сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич –сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият.

Таҳририят манзили:
Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com
Телеграм канал: https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

Елмуратов Икматулла Гайбуллаевич
ҚОРАҚАЛПОҒИСТОНДАГИ БИРИНЧИ ТАДҚИҚОТ ИНСТИТУТИ ТАРИХИ (1931-1936 ЙИЛЛАР) 12-18

Qitaybekov Azizbek Kenesbek o‘g‘li
QORAQALPOG‘ISTONDA HAVO TRANSPORTINING SHAKLLANISHIDA “DOBROLET” AKSIYADORLIK JAMIYATINING O‘RNI 19-23

Nawrizbaeva Nurjamal Qudaybergenovna
QORAQALPOQLARNING GILAMCHILIGI BILAN BOG’LIQ BA’ZI MAROSIMLAR 24-29

Сайдуллаев Фаррух Умедулло ўғли
МУҲАММАД ҲАКИМ ТЕРМИЗИЙНИНГ ЭТНОЛОГИК ВА ЭТНОГРАФИК ТАДҚИҚОТЛАРИ 30-35

Berdiqulov Mirolim Tugalvoyevich
TO‘DA-1 NEOLIT MAKONINING O’ZBEKISTON TOSH DAVRI ARXEOLOGIYASINI O’RGANISHDAGI O’RNI 36-40

Olimjonova Gulida Olimjon qizi
O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA DAVLAT BOJXONA XIZMATI ORGANLARI FAOLIYATI .. 41-47

O‘ng‘alov Lazizbek Amiriddin o‘g‘li
NUROTA TOG‘ TIZMASINING TOSH DAVRI ARXEOLOGIYASINING O‘RGANILISH TARIXI.. 48-53

Rahmonov Faxriddin Shoymardonovich
MILLIY DEHQONCHILIK MADANIYATINI ETNO-TARIXIY MANBALARDA AKS ETISHI (JANUBIY O‘ZBEKISTON MISOLIDA) 54-58

Tilavboyev Muhammad
JIZZAX VOHASIDA OT BILAN BOG‘LIQ URF-ODATLAR VA MAROSIMLAR 59-63

To‘xtaboyev Xurmatullo Shomirza o’g’li
O‘ZBEKISTON ILM-FANI RIVOJIDA FARG‘ONA DAVLAT UNIVERSITETINING O‘RNI (MUSTAQILLIK YILLARI MISOLIDA) 64-68

Рахматиллаев Хасанбой
МАРКАЗИЙ ОСИЁНИНГ ҚАДИМГИ ДАВР ЭТНИК ТАРИХИНИ ЁРИТИШДАГИ АЙРИМ МУАММОЛИ МАСАЛАЛАР ВА УСУЛЛАРГА ДОИР 69-74

Qurbonova Manzila Boqiyevna
BUXORO VOHASI MILLIY SHIRINLIKLARI VA ICHIMLIKLARI 75-80

Ravshanova Gulora
QASHQADARYO VOHASIDA MUNTAZAM QUROLLI HARAKATLAR TA’MINOTI (XX-asrning 20-yillarida) 81-85

Зарипбаев Уснатдин Оракбаевич
ИККИНЧИ ЖАҲОН УРУШИ ЙИЛЛАРИДА ҚОРАҚАЛПОЛҒИСТОН АССР ПРОКУРАТУРА ОРГАНЛАРИ ФАОЛИЯТИ 86-90

Baxronov Abdullo Haydar oʻgli
OʻZBEKISTONDA TOSH DAVRI ARXEOLOGIYASINI OʻRGANISHDA XALQARO EKSPEDISIYALARINING OʻRNI 91-95

Maxmatqulov Jasur Isroil oʻg'li
GIYOHVANDLIKKA QARSHI KURASH MAVZUSINING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI 96-101

Esanova Nilufar
OʻZBEKISTON–TURKIYA HAMKORLIGI VA UNING NATIJASI (TOʻQIMACHILIK SANOATI MISOLIDA) 102-106

Норбоев Сарвар Қахрамон ўғли
АФРОСИЁБДАГИ СЎҒД МУДОФАА ДЕВОРИГА ОИД ТАДҚИҚОТЛАРНИНГ ЎРГАНИЛИШИ (XX АСРНИНГ 50–80-ЙИЛЛАРИ) 107-111

Эсонов Зиёдбек Юлдашевич
ФАРҒОНА ВОДИЙСИ АҲОЛИСИ ТЎҚИМАЧИЛИК ҲУНАРМАНДЧИЛИГИ АНЪАНАЛАРИ 112-117

Tishabayeva Irodaxon Rasulovna
1960-1970 YILLARDA OʻZBEKISTONDA MAKTABGACHA TARBIYA MUASSASALARI FAOLIYATI 118-124

Toʻxtamisheva Fotima Musurmonovna
MUSTAQILLIK YILLARIDA QASHQADARYO VOHASI KASHTADOʻZLIGIDA OʻZGARISHLAR 125-132

Sattorov Nurbek
SHIMOLIY BAQTRIYA VA ZARAFSHON MINTAQALARIDA DEHQONCHILIK VA CHORVACHILIK MADANIYATI SOHIBLARI ETNOMADANIY ALOQALARINING OʻZBEK XALQI ETNOGENEZI SHAKLLANISHIDAGI O'RNI 133-138

Hazratov Nurali Burxon ugʻli
QADIMGI KESH VILOYATI HUDUDIDAGI ARXEOLOGIK YODGORLIKLARINING OʻRGANILISH TARIXIDAN 139-144

Mamatqulov Bekzod Sherozovich
OʻZBEKISTONDA GAZ-OLTINGUGURT SANOATINING YUZAGA KELISHI VA UNING RIVOJLANISH TARIXI (QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA) 145-149

Berdiyev Jamshid
VOHA JOY NOMLARINING SHAKLLANISHIDA ETNONIMLAR VA PATRONIMLARNING TUTGAN OʻRNI 150-155

Djurakulov Sherzod Davronovich
SAMARQAND VILOYATI HUDUDIDI TOSH DAVRI ARXEOLOGIYASINING O'RGANILISHI TARIXI 156-161

Қурбанова Дилрабо Шерипбоевна
ПАРЛАМЕНТ ТАРИХИ ВА ТАРИХШУНОСЛИГИ 162-172

Зухриддин Болтаевич Жунаев
ХОРАЗМДА РЕСПУБЛИКА ТУЗУМИ: ЮТУҚЛАР ВА МУАММОЛАР (1920-1924 йиллар) 173-181

Mamadiev Boxodir Bobojonivich
QASHQADARYO MUZEYIDAGI NODIR OSTODON 182-186

Norqo‘chqarov Xushvaqt Eshnazarovich
AFG‘ONISTONDA O‘ZBEK TILINING QONUNIY ASOSLANISHI, O‘ZBEKLAR IJTIMOIY-MADANIY HAYOTIDAGI O‘RNI (XX ASR – XXI ASR BOSHLARI) 187-197

Ибрагимов Рахмон Зиёдуллаевич
ТОШКЕНТ ВОҲАСИ СЎНГГИ БРОНЗА ДАВРИ ТАРИХИ ТИЗИМИДА: ДАФН УДУМИ ВА МИГРАЦИЯ МАСАЛАЛАРИ 198-203

Азаматова Гулмира Байирбековна
ОДАМ САВДОСИГА УЧРАГАН МИГРАНТ ХОТИН-ҚИЗЛАР ҲАҚИДА БАЪЗИ МУЛОҲАЗАЛАР 204-208

Tishabayeva Irodaxon Rasulovna
1960-1970 YILLARDA O‘ZBEKISTONDA MAKTABGACHA TARBIYA MUASSASALARI FAOLIYATI 209-215

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich, Inoyatov Mardonbek Mo‘min o‘g’li
DAVLAT SEKTORIDA ICHKI AUDITNING XALQARO STANDARTLARI 216-226

Kurbaniyazov Shaxzodbek Karimovich
O‘ZBEKISTONDA KORPORATIV BOSHQARUV TASHKILIY- IQTISODIY MEXANIZMI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY VA USLUBIY ASOSLARI 227-232

Отабеков Отажон Ғайрат ўғли
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ОПТИМАЛ СОЛИҚ ЮКИ ВА ИҚТИСОДИЙ ЎСИШ МАСАЛАЛАРИ 233-243

Шакирова Фароғат Болтаевна
ИННОВАЦИОН ИҚТИСОДИЁТНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА БАҲОЛАШ ИНДИКАТОРЛАРИНИНГ АҲАМИЯТИ 244-255

Мамбетназаров Бахыт Бисенбаевич
ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИДА ТАДБИРКОРЛИК СУБЪЕТЛАРИНИНГ РИВОЖЛАНТИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ 256-263

Jumaniyazova Ro‘za Quvondiq qizi
TURIZM INFRATUZILMASI TUSHUNCHASI VA UNING O‘ZIGA XOS JIHATLARI 264-269

Matniyozov Murodjon Rajabbayevich
DESTINATSIYA IMIDJINI SHAKLLANTIRISHDA TURISTLARNING SODIQLIGI VA QONIQISHINING AHAMIYATI 270-278

Хамидова Зарифа Урол қизи
ДАВЛАТ СЕКТОРИДА ИЧКИ АУДИТ ВА ДАВЛАТ МОЛИЯВИЙ НАЗОРАТ ТАДБИРЛАРИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ЙЎНАЛИШЛАРИ 279-291

Toshaliyeva Saodat Toxirovna
KICHIK TADBIRKORLIK TUSHUNCHASI VA UNING IJTIMOIY-IQTISODIY MOHIYATI 292-296

Худойназаров Фахритдин Хаитович
ИБН ХАЛДУННИНГ ИҚТИСОДИЁТГА ТАВСИЯЛАРИ 297-304

Nurullayev Hoshimjon Hamidovich
GASTRANOMIYANING TURIZM RIVOJLANISHIDAGI AHAMIYATI 305-313

Кадырова Шарофат Амоновна
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ РАЗВИТИЯ СФЕРЫ УСЛУГ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ 314-323

Бегматова Зиёда Захиджановна
ДАВЛАТ ИНТЕРАКТИВ ХИЗМАТЛАРИ ТИЗИМИ АСОСИДА КАДРЛАР БАНДЛИГИНИ ВА УЛАРГА ТАЛАБНИ БАҲОЛАШ 324-332

Shafkarov Bakhrom Khudoyberdievich
TERRITORIAL FEATURES AND THEIR EFFECTIVE USE IN THE CULTIVATION OF VITICULTURE PRODUCTS 333-340

Masharipova Fazilat Axmedovna
OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING AHAMIYATI 341-348

Мусинов Дилшод Султанович
ХИЗМАТ КЎРСАТИШ СОҲАСИНИНИНГИЖТИМОИЙ ВА ИҚТИСОДИЙ САМАРАДОРЛИГИИҚТИСОДИЙ ЎСИШ ОМИЛИ СИФАТИДА 349-359

Шакирова Юлдуз Сайдалиевна
ВОПРОСЫ РАЗРАБОТКИ ДОРОЖНОЙ КАРТЫ АКТИВИЗАЦИИ ИННОВАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ 360-368

Абдивохидов Мамуржон Авазхон ўғли
РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТ ШАРОИТИДА ХИЗМАТ КЎРСАТИШ СОҲАСИНИНГ МАЗМУНИ, ТАВСИФИ ВА РИВОЖЛАНТИРИШ ЙЎНАЛИШЛАРИ 369-380

To'xtasinova Muxayyo Mirzasultonovna
DAVLATNING INNOVATSION TIZIMINI SHAKLLANTIRISH MASALASIGA 381-388

Курбанова Рахима Джамшедовна, Мирзаева Ширин Нодировна
РОЛЬ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА В СТИМУЛИРОВАНИИ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ 389-403

Набиева Нилуфар Муратовна
ОСОБЕННОСТИ КОМПЛЕКСА МАРКЕТИНГОВОГО ПРОДВИЖЕНИЯ КОМПАНИИ В ЦИФРОВОЙ СРЕДЕ 404-416

Safarov Radjabboy Eshmuxammadovich
KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHDA INDIVIDUAL DAROMADGA SOLIQLAR MEXANIZMIDAN SAMARALI FOYDALANISH MASALALARI 417-428

Sharipova Zulayho
SANOAT TARMOQLARI KLASTERLARINI RIVOJLANTIRISH VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI 429-434

Шарипов Акбар Илхамович
ЧАКАНА САВДО КОРХОНАЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА РАҚАМЛИ МАРКЕТИНГНИ РОЛИ 435-440

Хаджаев Хабибулла Сагдуллаевич
ОБЪЕКТИВНАЯ НЕОБХОДИМОСТЬ И ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ АНТИМОНОПОЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ В РАЗВИТИИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ . 441-447

Xamzayeva Dilfuza Samarovna
SURXANDARYO VILOYATIDA TURISTIK MAHSULOTLARNI BAHOLASH VA SAMARALI RIVOJLATIRISH IMKONIYATLARI 448-452

Усманова Насиба Акбаржоновна
ПУТИ РАЗВИТИЯ МЕНЕДЖМЕНТА В СФЕРЕ УСЛУГ 453-459

Исхакова Сарвар Аюбовна
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА ЗАНЯТОСТЬ И КВАЛИФИКАЦИЮ ПЕРСОНАЛА В СФЕРЕ БЫТОВОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ 460-467

Ollanazarov Bekmurod Davlatmuratovich
INNOVATSION TADBIRKORLIKNI MOLIYALASHTIRISHDA MUQOBIL MOLIYALASHTIRISH VOSITALARIDAN FOYDALANISH VA UNI TURISTIK XIZMATLAR SOHASIDA QO'LLASH IMKONIYATLARI 468-479

To'ychiyeva Nodira G'ulom qizi
OLIY TA'LIMNI BOSHQARISHDAGI INNOVATSIYALAR. CHAT GPT YOHUD SUN'IY INTELLEKT 480-485

Абдураҳимова Саида Аҳмаджановна, Адилова Гўзал Абзаловна
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА КИЧИК БИЗНЕС СУБЪЕКТЛАРИ ТАРКИБИЙ ҚИСМЛАРИНИНГ БАРҚАРОР РИВОЖЛАНИШ ТАҲЛИЛИ 486-494

Maxsudov Sherzod Solijonovich
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA INVESTITSION MUHIT JOZIBADORLIGINI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI 495-500

Tadjibekova Dilnoza Bakhtiyarovna
ENHANCING FINANCIAL RESOURCE FORMATION IN BUSINESSES 501-506

Radjabova Malika Ziyodullayevna
AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASH ISTIQBOLLARI XUSUSIDA 507-512

09.00.00 – ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

Asraqulova Adiba Nabiyevna
ZAMONAVIY DAVRDA IQTISODGA FALSAFIY QARASHLAR 513-520

Жўраев Аҳмад Муҳаммадиевич
ТИНЧЛИКПАРВАРЛИК ҒОЯЛАРИНИНГ ЖАМИЯТ ТАРАҚҚИЁТИДАГИ АҲАМИЯТИ 521-530

Гуламова Мавжуда Ташпулатовна
АХМАД ЗИЁУДДИН АЛ-КУМУШХОНАВИЙ АСАРЛАРИДА КОМИЛ ИНСОН ҒОЯЛАРИНИНГ ФАЛСАФИЙ ТАҲЛИЛИ 531-538

Abduxolikova Nasiba Alijonovna
YOSHLARNING ONLAYN TA'LIM JARAYONIGA TA'SIR ETUVCHI IJOBIY SALBIY OMILLAR 539-544

Yazdonov Zikirillo Shukurilloyevich
QALANDARIYLIK VA UNING INSON, JAMIYAT TIZIMIDAGI O'RNI 545-552

Sharipova Barno Salimovna
BIOETIK MADANIYATNING RIVOJLANISH BOSQICHLARI VA UNING ZAMONAVIY IMIJI 553-558

Xalikulova Umida Rustamovna
AXBOROT MUHITINING OLIY TA'LIMGA TA'SIRI: KONSTRUKTIV VA DESTRUKTIV OMILLAR 559-564

Abbasova Maftuna Subxonovna, Temirova Xurshida
OILA VA NIKOH MA'NAVIYATI, OILANI MUSTAHKAMLASH OMILLARI 565-571

Togʻayev Nodirjon Ergashevich
AJDODLARIMIZ BOY ILMIY MEROSINING OʻZBEKISTONDA MA'RIFATLI JAMIYAT QURISH HAMDA YOSHLAR TARBIYASIDA TUTGAN OʻRNI 572-576

Kipchoqov Xomidjon Gulomovich
JAVOBGARLIK PRINSIPINI SHAKLLANTIRISH AXLOQSHUNOSLIKNING ASOSIY MASALASI SIFATIDA 577-581

Raximova Rayxon Abdurasulovna
ZAMONAVIY OILADA MA'NAVIY-AXLOQIY QADRIYATLARNI SHAKLLANTIRISH: MUAMMONING NAZARIY VA USLUBIY TAHLILI 582-586

Агзамова Нилюфар Шухратовна
"АДАБ АЛЬ-ТАБИБ" КАК ИСТОЧНИК НАЦИОНАЛЬНОЙ БИОЭТИКИ 587-591

Axmadiyev Nuriddin Muxutdinovich
INTELLEKTUAL MADANIYAT YOSHLARNING INNOVATSION FAOLLIGINI OSHIRISHNING MUHIM MEZONI SIFATIDA 592-596

Nabiyev Mansur Jamxur oʻgʻli
DEMOKRATIK JAMIYAT TARAQQIYOTIDA IJTIMOIY GʻOYALAR EVOLYUTSIYASI VA MODERNIZATSIYASI 597-603

Kenjayeva Dilrabo Romanovna, Xaydarova Larisa Sunnatovna
GLOBALLASHUV SHAROITIDA MILLIY MADANIYAT SOHASIDAGI O‘ZGARISHLARNING O‘ZIGA XOS JIHATLARI 604-609

Abduraximova Tursunoy Abduvoxid qizi
O‘ZBEKISTONDA OLIY TA’LIM TRANSFORMATSIYASINING FALSAFIY MOHIYATI 610-615

Tagayev Ganisher Xasanovich
YOSHLAR ETNOESTETIK DUNYOQARASHINI RIVOJLANTIRISHDA BADIIY-ESTETIK OMILLARNING O‘RNI 616-625

Шоназаров Жамшид Шуҳратович
БЕҲБУДИЙ ВА УНИНГ ДАВЛАТЧИЛИК ҒОЯСИ 626-630

Ҳамраев Сирож Абруевич
ЖАМИЯТ ЯНГИЛАНИШИ ВА ТАДБИРКОР МАЪНАВИЯТИ 631-637

Nabiyev Bekzod Muxammadumarovich
MAFKURAVIY ISHLARNI TASHKIL ETISHDA ZAMONAVIY TARG‘IBOT TEXNOLOGIYALARI: O‘ZBEKISTON VA XORIJ TAJRIBASI 638-642

Hashimova Gulsina Ismoyilovna
HARBIY IJTIMOIY ISH VA HARBIY MADANIYATNING HARBIY XIZMATCHILAR FAROVONLIGINI TA’MINLASHDAGI ROLI 643-648

Karimova Gulnoza Yigitaliyevna
AXLOQIY MADANIYAT TUSHUNCHASINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIY ZARURIYATI 649-655

Sharipova Kamola Usmonjonovna
YANGI O‘ZBEKISTONDA GENDER TENGLIKNI TA’MINLASH BO’YICHA ILG‘OR XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASINI MILLIY STRATEGIYAGA TRANSFORMASIYALASH ISTIQBOLLARI 656-661

SCIENCE PROBLEMS.UZ

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари. -№12/1(3)-2023.
ISSN: 2181-1342 (Online)
https://scienceproblems.uz

08.00.00- Иқтисодиёт фанлари

To'xtasinova Muxayyo Mirzasultonovna
Farg'ona politexnika instituti,
"Iqtisodiyot" kafedrasi katta o'qituvchisi

DAVLATNING INNOVATSION TIZIMINI SHAKLLANTIRISH MASALASIGA

Annotatsiya. Maqolada O'zbekiston Respublikasida izchil raqobatbardosh innovatsion tizimni shakllantirishning ayrim masalalari tahlil qilingan. Yuqori darajadagi innovatsion modelni nazariy shakllantirishning nazariy va uslubiy qoidalari aniqlandi va to'ldirildi. O'rta muddatli istiqbolda innovatsion rivojlanishning ustuvor yo'nalishlari ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: innovatsiya, innovatsion model, innovatsion innovatsion tizim, innovatsion yaxlitlik, texnologik taraqqiyot.

Tukhtasinova Mukhayo Mirzasultonovna
Senior Lecturer, Department of Economics,
Fergana Polytechnic Institute

TO THE ISSUE OF FORMATION OF INNOVATIVE SYSTEM OF THE STATE

Abstract. In the article some questions of formation of modern competitive national innovation system in the Republic of Uzbekistan are analysed. Theoretical and methodological provisions of the theory of formation of the national innovation model are specified and supplemented. Priority directions of innovative development for medium-term perspective are developed.

Key words: innovations, innovation model, national innovation system, innovation activity, technical progress.

Тухтасинова Мухайё Мирзасултоновна
Старший преподаватель кафедры «Экономика»,
Ферганский политехнический институт

К ВОПРОСУ ФОРМИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ СИСТЕМЫ ГОСУДАРСТВА

Аннотация. В статье проанализированы некоторые вопросы формирования современной конкурентоспособной национальной инновационной системы в Республике Узбекистан. Уточнены и дополнены теоретико-методологические положения теории формирования национальной инновационной модели. Разработаны приоритетные направления инновационного развития на среднесрочную перспективу.

Ключевые слова: инновации, инновационная модель, национальная инновационная система, инновационная деятельность, технический прогресс.

DOI: https://doi.org/10.47390/SP1342V3I12.1Y2023N53

Kirish. Davlatimiz rahbari 2022-yil 6-iyul kuni “2022–2026-yillarda Oʻzbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasini tasdiqlash toʻgʻrisida”gi farmon hamda ushbu hujjatda belgilangan vazifalar ijrosini taʼminlash, bu uchun zarur huquqiy, moddiy bazani yaratishga qaratilgan “2022–2026-yillarda Oʻzbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasini amalga oshirish boʻyicha tashkiliy chora-tadbirlar toʻgʻrisida”gi qarorni imzolagan edi. Mazkur hujjatlar ijrosini taʼminlash borasidagi chora-tadbirlar soha rivojini yana bir pogʻonaga koʻtaryapti [5-15].

Ilmiy izlanish va tadqiqotlarni moliyalashtirish dolzarb masala. Boisi, ilm-fan jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyoti uchun katta imkoniyatlar ochadigan kuch sanaladi. Uni ragʻbatlantirish iqtisodiyotni rivojlantirish, raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladigan ilgʻor innovatsiyalarni yuzaga keltiradi.

Innovatsion rivojlanish strategiyasida 2023-yil oxirigacha ilmiy-tadqiqot va tajriba-konstruktorlik ishlariga xarajatlarning yalpi ichki mahsulotdagi ulushini 0,17 foizgacha oshirish rejalashtirilgan. 2023-yilga doir soʻnggi maʼlumotlarga koʻra, bu koʻrsatkich yalpi ichki mahsulotga nisbatan 0,16 foizni tashkil etdi. Buning natijasida innovatsion tadbirkorlik rivojlanib, yaratilgan yangi ish oʻrinlari koʻpaydi. Bunday natijaga erishishda iqtisodiyotning turli tarmoqlarida innovatsiyalar koʻlami va samaradorligi ortgani muhim omil boʻldi.

Iqtisodiyotda yuqori samarali investitsiya strategiyasini shakllantirish va amalga oshirish uzoq muddatli iqtisodiy siyosatning asoslaridan biri boʻlib, u kompaniyaning tashqi va ichki bozorda barqaror mavqeini belgilaydi.

Oʻzbekiston uchun innovatsion va texnologik taraqqiyotga erishish oʻta muhimdir, chunki faqat shu yoʻl orqali zamonaviy texnologik bazani yaratish, raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarish, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, qishloq xoʻjaligining samaradorligini oshirish, shuningdek xalqaro raqobatdoshlikni mustahkamlashi mumkin boʻladi [25-32].

Adabiyotlar sharhi. Innovatsion rivojlanish muammolari ham mahalliy, ham xorijiy tadqiqotchilar tomonidan yetarlicha oʻrganilgan. Jumladan, Piter Druker, Mansfild, E va Li, Dj, Robert Eke Nilson, maykl Eugene Porter, B.Szanto, BC Twiss, Jozef Aloiz Shumpeter, Sidney Grexem, Uayt Kristofer Fremen, Ake Bengt, Lundval, Jang E va boshqa horijiy mualliflarning nashrlari ushbu mavzuga bagʻishlangan. MDH mamlakatlarida A.I.Anchishkin, V.M.Anshin, V.N.Arxangelskiy, A.A.Dagayev, N.B.Ermasova, L.E.Mindeli, K.F.Puziyni, N.Z.Solodiyeva, A.I.Tatarkin, R.A.Fatxutdinov va boshqa koʻplab olimlarning faoliyati innovatsiya bilan bogʻliq muammolarni oʻrganishga qaratilgan. Shu bilan birga, Oʻzbekiston Respublikasi milliy sanoat korxonalarining innovatsion faoliyatini faollashtirish uchun shart-sharoitlarni shakllantirishga yetarlicha eʼtibor berilmayapti. Bundan tashqari, doimiy ravishda oʻzgarib turadigan faoliyatni olib borishga taʼsir etadigan tashqi muhit sharoitlari va sanoat korxonalari rivojlanishining ichki omillari innovatsion faoliyatni rivojlantirishning ustuvor yoʻnalishlarini aniqlash uchun uslubiy yondashuvlarni takomillashtirish zarurligini belgilab beradi. Shuningdek, innovatsiya faoliyatini davlat tomonidan qoʻllab — quvvatlash vositalarini aniqlash va asoslashni talab etadi.

Tahlil va natijalar. Oʻtgan besh yil davomida, yaʼni 2018 — 2022-yillarda respublikamizda ilm-fan va innovatsion faoliyatga oid 80 ga yaqin normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilindi, natijada ushbu sohada raqobat, manfaatdorlik va javobgarlik muhiti shakllandi.

Birinchilardan, ilm-fan va innovatsion faoliyatni yanada rivojlantirish va kadrlar ilmiy salohiyatini mustahkamlashning qonuniy asoslarini belgilovchi 3 ta muhim Qonun – Oʻzbekiston Respublikasining 2019-yil 29-oktabrdagi "Ilm-fan va ilmiy faoliyat toʻgʻrisida"gi OʻRQ-576-son Qonuni, Oʻzbekiston Respublikasining 2020-yil 24-iyuldagi "Innovatsion faoliyat toʻgʻrisida"gi OʻRQ-630-son Qonuni hamda 2020-yil 23-sentabrdagi "Taʼlim toʻgʻrisida"gi OʻRQ-637-son Qonunlar qabul qilindi. Mazkur Qonunlarda qanday vazifalar belgilanganini birma-bir koʻrib oʻtsak.

2020-yil 29-oktabrda "Ilm-fanni 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi" PF6097-son Farmoni, "2022-2026-yillarda Oʻzbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasini tasdiqlash toʻgʻrisida" PF-165-son Farmon va boshqa normativ-huquqiy hujjatlardir.

Yuqoridagi qabul qilingan hujjatlarning asosida birinchi oʻrinda Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 29-noyabrdagi "Oʻzbekiston Respublikasi Innovatsion rivojlanish vazirligini tashkil etish toʻgʻrisida" gi PF-5264-son Farmoni boʻlib, unda Oʻzbekiston Respublikasini innovatsion va ilmiy-texnik rivojlantirish sohasida jamiyat va davlat hayotini har tomonlama rivojlantirishga, mamlakatning intellektual va texnologik salohiyatini oshirishga qaratilgan yagona davlat siyosatini amalga oshirishi belgilandi.

2020-yil 22-maydagi "Respublika hududlarida Yoshlar texnoparklarini tashkil etish chora-tadbirlari toʻgʻrisida" 313-son qarori qabul qilindi. Yuqori texnologiyalarni rivojlantirish, ilmiy-texnologik va innovatsiya tadbirkorligining barqaror rivojlanishini taʼminlash, kichik innovatsiya korxonalarini tashkil etish, milliy va xorijiy bozorlarda raqobatdosh, ilmiy-hajmdor mahsulotlar ishlab chiqarishni va yetkazib berishni yoʻlga qoʻyish uchun qulay muhit shakllantirish maqsadida soʻnggi 5 yil ichida respublikamizda 30 taga yaqin innovatsion infratuzilmalar (texnopark, biznes-inkubator, biznes-akselerator, kovorking markazi kabi) tashkil etildi [16-24].

Milliy innovatsiya tizimi elementlaring birinchi guruhi innovatsiyalarni rivojlantirish uchun zarur, ammo yetarli boʻlmagan sharoitlardir. Bizning fikrimizcha, bularga mamlakatning inson salohiyati, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari sohasini rivojlanganligi, intellektual mulk huquqlarini himoya qilish va qoʻriqlash tizimining samaradorligi, shuningdek, biznes yuritish uchun qulay umumiy ishbilarmonlik muhiti, shu jumladan, davlat boshqaruvi sifat darajasi ham kiradi.

Ikkinchi guruh – bu innovatsiyalarni qoʻllab-quvvatlash va ragʻbatlantirish vositalaridir. Ular innovatsiyalarni qoʻllab-quvvatlash uchun moliyaviy vositalar masalan, grantlar, imtiyozlar, yoki kafolatli kreditlash, shuningdek, tashkiliy (ilmiy — texnik, biznes-inkubatorlar, texnoparklar, texnologiyalar transferi boʻyicha muassasalar, biznesni muvofiqlashtirish tadbirlari (yarmarkalar) va boshqalar) vositalarning mavjudligi anglatadi.

Uchinchi guruh – bu natija va maqsadlardir. Bu guruh startaplar, kichik innovatsiya korxonalari, Spin-off, shuningdek, patentlar, yangi innovatsion mahsulotlar va xizmatlarni oʻz ichiga oladi.

Oʻtgan 2,5 yilda davlat dasturlari doirasida amalga oshirilgan tijoratlashtirish loyihalarining umumiy qiymati 375,9 milliard soʻm, xususan 2023 yilning birinchi yarmida bu

koʻrsatkich 189,6 milliard soʻmni tashkil etgan. Tadbirkorlik fondlari hisobidan tijoratlashtirish loyihalarini moliyalashtirish sezilarli darajada oshdi. Tijoratlashtirish loyihalariga tadbirkorlik mablagʻlari hisobidan yoʻnaltirilgan investitsiyalar ulushi 62 foizni, davlat grantlari hisobidan ajratilgan mablagʻlar esa 38 foizni tashkil etdi.

Bugungi kun uchun ilm-fanni rivojlantirish davlat ahamiyatiga molik eng muhim strategik vazifa sanaladi. 2023-yil sentabr holatiga koʻra, 92 ta loyiha doirasida 198 ta yangi mahsulot va xizmat turlari, 812 ta ish oʻrni yaratildi. Xususan, Oʻzbekistonlik olimlarning ishlanmalari asosida yuqori texnologiyalarga asoslangan bioaktiv qoplamaga ega dental tish implantlarini ishlab chiqarish yoʻlga qoʻyildi. Mazkur mahsulot konstruksiya jihatdan xorijiy analoglaridan qolishmaydi va mahalliy xomashyolardan tayyorlangan biofaol qobiq bilan qoplanganligi bilan farqlanadi.

Innovatsiya tizimi — bu innovatsion rivojlanishni taʼminlaydigan tashkiliy, qonunchilik, tuzilmaviy va funksional tarkibiy qismlarning yigʻindisidir. Oʻzbekistonning mavjud milliy innovatsiya tizimi (MIT) bir qator muhim oʻzgarishlarni boshdan kechirgan holda, hali ham oʻzining shakllanish bosqichidadir. Shu bilan birga, uning alohida elementlari, xususan, fan va ishlab chiqarish oʻrtasidagi oʻzaro munosabatlar yangi bozor munosabatlariga moslashishi bilan tiklanishi va uning baʼzi qismlari, masalan, ishlanmalarni tijoratlashtirish noldan baholanishi kerak.

Haqiqatdan ham samarali innovatsiya tizimini shakllantirishdagi qiyinchilik — bu hal qilinishi zarur boʻlgan muammolarning murakkabligidir. Xalqaro amaliyotni oʻrganish shuni koʻrsatdiki, turli davlatlar innovatsion tizimlarining rivojlanish strategiyasi, davlatning makroiqtisodiy siyosati, ilmiy va texnologik salohiyati, siyosiy, huquqiy, ijtimoiy va madaniy xususiyatlari asosida qurilgan va shuning uchun boshqa mamlakatlar sharoitida takrorlanmasligi kerak. Shunga qaramay, MIT ning asosiy elementlari va ularni hal qilish uchun daʼvat qilingan vazifalar doirasida oʻxshashliklar mavjud[1-4,33-40].

Oʻzbekiston milliy innovatsiya tizimi elementlarini, ularning oʻzaro bogʻliqligining tizimli tahlil natijalariga koʻra innovatsion rivojlanish uchun hal etilishi zarur boʻlgan bir qator muammolar mavjudligini aniqladik:

Birinchidan, milliy innovatsiya tizimining deyarli har bir elementi oʻzaro bogʻliq boʻlgan jiddiy muammolar mavjudligidan aziyat chekmoqda, buning natijasida tizim yaxlit emas va hozirgacha innovatsion rivojlanishni ta'minlay olmaydi. Masalan, davlat idoralari tomonidan yaratilgan yoki davlat mablagʻlari hisobidan yaratilgan intellektual mulk obyektlariga huquqlarini taqsimlash mexanizmining noaniqligi innovatsion yechimlarni tijoratlashtirishni murakkablashtirmoqda.

Ikkinchidan, amalda milliy innovatsiya tizimi alohida elementlarining ishlashi innovatsion rivojlanishning umumiy maqsadiga kirmaydigan alohida muayyan vaifalarni hal qilishga yoʻnaltirilgan va baʼzi hollarda bu hatto qoʻshimcha qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. Xususan, mahsulotni majburiy sertifikatlash va eksport shartnomalarini roʻyxatdan oʻtkazish tizimi innovatsion faoliyat natijalarini eksport qilishda tranzaksiya xarajatlarini oshiradi va shu bilan mahalliy mahsulotlarni chet elga chiqishini cheklaydi.

Uchinchidan, oʻrta va uzoq muddatli istiqbolga ustuvorlik, maqsadlarni belgilovchi va ushbu yoʻnalishga erishish choralarini qamrab oladigan dasturiy hujjat shaklida ishlab chiqilgan maqsadli innovatsion siyosat mavjud emas.

Mahalliylashtirish va tarmoqlarni rivojlantirish boʻyicha mavjud dasturlar ishlab chiqarishni modernizatsiya qilishni, uning texnik darajasini oshirishni nazarda tutadi va eksportbop mahsulot ishlab chiqarish va import qilinadigan mahsulotlarning oʻrnini bosishga yoʻnaltirilgan raqobatbardosh mahsulotlar bilan taʼminlashni talab qiladi.

Biroq, ushbu dasturlarda mahalliy ilmiy salohiyatni rivojlantirishni ragʻbatlantirish, kadrlar tayyorlash va qayta tayyorlash, qoʻllab-quvvatlovchi tuzilmalarni yaratish va ishlab chiqarishga innovatsiyalarni joriy etish boʻyicha tegishli choralar koʻzda tutilmagan.

Toʻrtinchidan, milliy innovatsiya tizimi elementlari bir-biri bilan yetarlicha aloqada emas, bu esa zaif axborot oqimi, ishlab chiqarishga innovatsiyalarni ilgari surish, kadrlar tayyorlash darajasi ish beruvchilar talablariga mos kelmasligiga olib keladi.

Beshinchidan, ilmiy-tadqiqot va tajriba — konstruktorlik ishlariga ajratiladigan budjet mablagʻlarning yetishmasligi, shuningdek, ilmiy va innovatsion faoliyatni davlat tomonidan moliyalashtirishning samarasizligi va shaffof emasligi, budjetdan tashqari va xususiy fondlar mablagʻlarini jalb qilish uchun ragʻbatlantirish mexanizmlarining mavjud emasligi, ichki qarzlar asosida moliyalashtirish mablagʻlarining yetarli darajada rivojlanmaganligi.

Shu bilan birga, ilmiy tashkilotlar intellektual faoliyat natijalariga huquqlarni belgilashda boʻshliqlar mavjudligini hisobga olgan holda, innovatsiya faoliyatidan foyda olishning samarali va aniq strategiyasiga yoki tasdiqlangan tartibiga ega emaslar. Umuman olganda, respublikada mavjud innovatsiya muhitining quyidagi asosiy muammolarini ajratib koʻrsatish mumkin, ularning yechimini topish mahalliy innovatsiya potensialini rivojlanishiga salbiy taʼsir qiladi:

- innovatsiya jarayonining barcha bosqichlarini amalga oshirish uchun tizimli, aniq tuzilgan qonunchilik bazasi, shuningdek, uni davlat tomonidan qoʻllab-quvvatlash choralari, shu jumladan, toʻgʻridan — toʻgʻri (budjet tomonidan moliyalashtirish) va bilvosita (soliq imtiyozlari, davlat kafolatlari va h.k.) mexanizmlari, shuningdek, huquqiy asoslari yoʻqligi;
- korxonalarni shakllantirish shartlari va innovatsiya infratuzilma subyektlari oʻrtasidagi oʻzaro munosabatlar normalarini tartibga soluvchi meʼyoriy – huquqiy asosning mavjud emasligi;
- ichki bozorda ilgʻor texnologiyalar va yangiliklarga toʻlov qobiliyatining cheklanganligi, iqtisodiyotning real sektori tomonidan istiqbolli ilmiy — texnik faoliyat natijalarini tijoratlashtirish nuqtai – nazaridan loyihalarga talabning yoʻqligi;
- innovatsiya infratuzilmasining ayrim elementlarini aynan riskli moliyalashtirish (venchur fondlari) kabi mustaqil innovatsiya loyihalari va innovatsiya tadbirkorligi va mustaqil innovatsiya loyihalari, shuningdek, firmalarning jadal oʻsishi bosqichida ularni qoʻllab-quvvatlash uchun maxsus moliyaviy mexanizmlar, firmalar va intellektual mulkni baholovchi sertifikatlangan baholovchilar, innovatsion investitsiyalarni sugʻurtalash, yuqori texnologiyali asbob-uskunalar va qurilmalarni lizingga berish, yuqori texnologiyalar ishlab chiqaruvchi kompaniyalar uchun fond bozori, savdo uylari va hokazolarning yaxshi rivojlanmaganligi.

Buning oqibatida budjet mablagʻlarining tarqalishi va mamlakat iqtisodiyotining jahon bozorida raqobatdoshligini taʼminlovchi, ilm-fanning istiqbolli yoʻnalishlari boʻyicha tadqiqotlarni yetarli darajada taʼminlanmaganligiga olib kelmoqda:

- yirik ilmiy va ishlab chiqarish loyihalarini amalga oshirish uchun davlatning moliyaviy, insoniy va tashkiliy resurslarini birlashtirishga, shuningdek, inventarizatsiya qilish va iqtisodiyotga joriy etishga yoʻl qoʻymaydigan individual ijro etuvchi organlar (Sogʻliqni

saqlash vazirligi, Qishloq xo'jaligi vazirligi va boshqalar) tomonidan moliyalashtiriladigan innovatsiya loyihalarini samarali muvofiqlashtirish tizimining mavjud emasligi;

- hukumat tomonidan bir qator meyoriy — huquqiy hujjatlar qabul qilinishiga qaramay, ilmiy tashkilotlar, o'quv muassasalari va sanoat korxonalari o'rtasidagi kooperatsion aloqalar hali ham zaifligi sezilmoqda;
- innovatsiya menejmentining zamonaviy shakllari, texnologiyalar transferi va innovatsiyalarni modernizatsiya qilish (ilmiy- texnik mahsulotlar bozori orqali) yaxshi rivojlanmagan;
- respublikaning yetakchi sanoat korxonalarining innovatsion faoliyati pastligi.

Xulosa. Bizning tadqiqotlarimiz shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston uchun o'rta muddatli istiqbolda innovatsion rivojlanishning asosiy yo'nalishlari quyidagilardir: biznesni rivojlantirish imkoniyatlarini yanada kengaytirish, ustuvor tarmoqlarning innovatsion va investitsiyaviy jozibadorligini oshirish; korxona va tashkilotlarning yuqori darajadagi innovatsion faoliyatiga erishish; muvozanatli fundamental amaliy tadqiqotlar, intellektual kapitallashuv, bilim va texnologiyalarni respublika va mintaqalararo darajada uzatish asosida samarali ilmiy-tadqiqot ishlarini tashkil etish; ilg'or texnik va texnologik tuzilmani shakllantirish va innovatsion mintaqaviy makonning jozibadorligini ta'minlash uchun shart-sharoitlarni ta'minlash.

Jamiyat oldida turgan dolzarb masalalarni ilm-fansiz hal etish qiyin. Shuning uchun ham bugungi davrning o'zi ilm-fan rivojini yangi bosqichga ko'tarishni talab qilmoqda. Mamlakatimizda kechayotgan iqtisodiy islohotlar va iqtisodiy siyosatni kuzatar ekanmiz, har bir soha rivoji uchun zarur omillarning barchasi mavjud ekaniga, qolaversa, ilm-fanni har tomonlama qo'llab-quvvatlab, innovatsion tadbirkorlikni rivojlantirishga katta e'tibor qaratilayotganiga guvoh bo'lamiz.

Adabiyotlar/Литература/References

1. Abdullaev, A. (2023). Scenarios for the development of the economy of Uzbekistan in the conditions of instability of the world economy. In E3S Web of Conferences (Vol. 371). EDP Sciences.
2. Aksom, H. (2022). Entropy and institutional theory. International Journal of Organizational Analysis.
3. Candón, S. U., Espinoza-Benavides, J., & Ribeiro-Soriano, D. (2023). Engagement in entrepreneurship after business failure. Do formal institutions and culture matter? International Entrepreneurship and Management Journal, 1-33.
4. Drucker, P. F. (2002). The discipline of innovation. Harvard business review, 80(8).
5. Freeman, C. (2002). Continental, national and sub-national innovation systems—complementarity and economic growth. Research policy, 31(2), 191-211.
6. Hudson, A. (2020). The law of finance. In Lessons of the Swaps Litigation (pp. 62-83). Informa Law from Routledge.
7. Kabeyi, M. (2019). Organizational strategic planning, implementation and evaluation with analysis of challenges and benefits. International Journal of Applied Research and Studies, 5(6), 27-32.

8. Kurpayanidi, K. (2023). Analysing the functioning of enterprise management in the context of institutional reforms. Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot. 10.
9. Kurpayanidi, K. (2023). Transformatsiya sharoitida kompaniya xodimlarini kompaniya ichidagi o'qitish xususiyatlari. Iqtisodiyot Va ta'lim, 24(1), 270–275. https://doi.org/10.55439/ECED/vol24_iss1/a41
10. Kurpayanidi, K. I. (2019). Theoretical basis of management of innovative activity of industrial corporation. ISJ Theoretical & Applied Science, 1(69), 7.
11. Loi, K. I., Lei, W. S., & Lourenço, F. (2021). Understanding the reactions of government and gaming concessionaires on COVID-19 through the neo-institutional theory–The case of Macao. International Journal of Hospitality Management, 94, 102755.
12. Lundvall, B. Å. (2016). National innovation systems and globalization. The Learning Economy and the Economics of Hope, 351.
13. Mansfield, E., & Lee, J. Y. (1996). The modern university: contributor to industrial innovation and recipient of industrial R&D support. Research policy, 25(7), 1047-1058.
14. Margianti, E. S., & ets. (2020). Role of goal orientation as a predictor of social capital: Practical suggestions for the development of team cohesiveness in SME's. Monograph. Gunadarma Pulisher, Indonesia. Doi: http://dx.doi.org/10.13140/RG, 2(28953.44641).
15. Mihaylov, A. B. & ets. (2022). К вопросам подготовки конкурентоспособных кадров для сферы услуг в условиях цифровых изменений." Oliy ta'lim muassasalarida raqobatbardosh kadrlar tayyorlashning zamonaviy integratsiyasini ta'minlash: muammolar va yechimlar", Uzbekistan, Konand. Doi: https://doi.org/10.5281/zenodo.6649327
16. Mikhaylov, A. B., & ets. (2023). To the problem of in-company training of company employees. Publishing House "Baltija Publishing".
17. Mikhaylov, A., (2023). Problems of corporate social responsibility assessment: analysis of key issues. Conference on Digital Innovation : "Modern Problems and Solutions". извлечено от https://fer-teach.uz/index.php/codimpas/article/view/1606
18. Nielsen, R. N. (2008). Feeding food producers with (Regional) knowledge for innovation. Toward a theoretical underpinning of the feat2015 project.
19. North, D. C. (2010). Understanding the process of economic change. In Understanding the process of economic change. Princeton university press.
20. Porter, M. E., & Stern, S. (2001). Innovation: location matters. MIT Sloan management review, 42(4), 28.
21. Szántó, B. (1994). Innovation in crisis: Hungary before and after the watershed of 1989. Technovation, 14(9), 601-611.
22. Tukhtasinova, M. M. (2023). Институциональные условия, определяющие структуру предпринимательства в Узбекистане. Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali, 3(1), 40-53.
23. Tukhtasinova, M., Kurpayanidi, K., Nabiyeva, N., &Akhunova, S., (2021). Analysis of the State's Macroeconomic Policy. Revista Geintec-Gestao Inovacao E Tecnologias, 11(4), 4669-4680.
24. Tukhtasinova, M. M. (2020). Perspective directions for increasing the economic potential of the textile industry of the republic of Uzbekistan. ISJ Theoretical & Applied Science, 04 (84), 812-818.
25. Tukhtasinova, M. M. (2023). Институциональные условия, определяющие структуру предпринимательства в Узбекистане. Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali, 3 (1), 40-53. Doi: 10.5281/zenodo.7595283
26. Tukhtasinova, M., Kurpayanidi, K., Abdullaev, A., Ashurov, M., & Shakirova, Y. (2020). The issue of a competitive national innovative system formation in Uzbekistan. In E3S Web of Conferences (Vol. 159, p. 04024). EDP Sciences.

27. Tuxtasinova , M., & Alaviddinova , O. (2023). O’zbekistonda innovatsiyalarni joriy etish va rivojlantirish sohasidagi davlat siyosati muammolari. Conference on Digital Innovation : "Modern Problems and Solutions". извлечено от https://fer-teach.uz/index.php/codimpas/article/view/1147
28. Turgunov, N. (2023). Corporate social responsibility as a tool for transition to sustainable development. Conference on Digital Innovation : "Modern Problems and Solutions". извлечено от https://fer-teach.uz/index.php/codimpas/article/view/1607
29. Илякова, И. Е. (2021). Внедрение наилучших доступных технологий как фактор становления «зеленой» экономики: институциональный аспект. Национальная безопасность/nota bene, (5), 30-40.
30. Курпаяниди К. И. Развитие цифровой экономики: преодоление институциональных ограничений и раскрытие информационной асимметрии // Бюллетень науки и практики. 2023. Т. 9. №10. С. 202-216. https://doi.org/10.33619/2414-2948/95/19
31. Курпаяниди, К. (2023). Вопросы внедрения цифровых технологий в контексте преодоления последствий пандемии COVID-19. Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари, 3(6), 49–55. https://doi.org/10.47390/SP1342V3I6Y2023N06
32. Курпаяниди, К. (2023). Исследование трансформации экономики: вызовы и перспективы систем управления предприятий через институциональные реформы. Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб, 3(9). https://doi.org/10.47390/SP1342V3I9Y2023N04
33. Курпаяниди, К. (2023). Некоторые особенности методологии исследования институциональной среды малых промышленных предприятий. Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари, 3(4), 21-34.
34. Курпаяниди, К. И. (2022). Активизация региональной инновационной деятельности. Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali, 2(6-8), 32-42.
35. Курпаяниди, К. И. (2022). Вопросы разработки стратегии инвестиционной политики в условиях институциональной трансформации. Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali, 2(3), 7-23.
36. Курпаяниди, К. И. (2023). Сценарии развития экономики Узбекистана в условиях нестабильности. Экономика Центральной Азии, 7(1), 63-80.
37. Курпаяниди, К.И. (2023). Преодоление информационных недостатков и институциональных ограничений в цифровой экономике. Iqtisodiyot Va ta’lim, 28 (5).
38. Курпаяниди, К.И. (2023). Развивая микроэкономический анализ: методология изучения институциональной среды малых предприятий. Экономика и предпринимательство. 9 (158). Volume 17 Number 9. С. 947-956.
39. Тухтасинова, М. М. (2020). Анализ зарубежного опыта поддержки предприятий текстильной промышленности. in Минтақа иқтисодиётини инвестициялашнинг молиявий-ҳуқуқий ва инновацион жиҳатлари (pp. 340-345).
40. Ярыгина, Г. Н. (2022). Основные этапы становления и развития аспектов циркулярной экономики. Вестник УГНТУ. Наука, образование, экономика. Серия: Экономика, (4 (42)), 29-36.

SCIENCE PROBLEMS.UZ

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SP1342V3I12.1Y2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 12/1 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).